

GYVENIMAS VARDAN LIETUVOS

Šie metai mūsų valstybei yra jubiliejiniai – švenčiame atkurtos Lietuvos šimtmetį, prisimename tuos iškilus žmones, kurie 1918 m. vasario 16 d. savo parašais po Lietuvos Nepriklausomybės Aktu patvirtino, kad „Lietuvos Taryba, kaip vienintelė lietuvių tautos atstovybė, remdamasi pripažintąja tautų apsisprendimo teise ir lietuvių Vilniaus konferencijos nutarimu rugsėjo m. 18 – 23 d. 1917 metais skelbia atstatanti nepriklausomą, demokratinius pamatais sutvarkytą Lietuvos valstybę su sostine Vilniuje.“

Tarp ši istorinės reikšmės dokumentą pasirašiusių signatarų yra du, kilę nuo Biržų - Jokūbas Šernas ir Alfonsas Petrulis. Biržų žemė, kadaise buvusi Biržų kunigaikštystė, kunigaikščio Mikalojaus Radvilos Rudojo tėvonija - garsus, nuo Lietuvos Didžiosios kunigaikštystės laikų mūsų valstybės nepriklausomybės sargyboje budėjęs kraštas, davė daug iškilių, valstybės gerovei dirbusių ir jai nusipelnusių žmonių.

Šių metų birželio 14 d. minėjome 130 – asias J. Šerno gimimo metines. J. Šernas Lietuvos Taryboje buvo vienas iš jauniausių jos narių – gimęs 1888 m. jis tuo metu neturėjo ir trisdešimties. Jaunesni už jį buvo tik du – Kazimieras Bizauskas ir Petras Klimas.

Ūkininkų Elžbietos ir Martyno Šernų šeimoje, gyvenusioje Martyno tėvų Petro ir Onos Šernų sodyboje, esančioje Nemunėlio Radviliškio valsčiaus Jasiškių kaime, augo penki vaikai: Elžbieta, Adomas, Jokūbas, Petras ir Marija. Trys vaikai – dvi dukros (Emilija ir Ona) bei sūnus Julijonas - mirė kūdikystėje.

Elžbieta ir Martynas Šernai laikėsi savo tėvų religijos - išpažino evangelikų reformatų tikėjimą. Šitame krašte nuo Biržų – Dubingių atšakos kunigaikščių Radvilų laikų buvo stipri evangelikų reformatų bažnyčia, kuri atlaikė visus istorijos ir religinių kovų išbandymus, išugdė aktyvią, savo kultūrinį, dvasinį ir materialinį paveldą išsaugojusią reformatų bendruomenę.

Nuo Reformacijos sąjūdžio pradžios evangelikų reformatų bažnyčia rūpinosi, kad Dievo Žodis nuolat pasiektų kiekvieną šeimą, ir kas labai svarbu – kad tas Žodis skambėtų ne svetima ir nesuprantama, o gimtąja kalba. Tam tarnavo ir evangelikų reformatų šeimose laikomos šeimos ar namų pamaldos.

Merkelio Petkevičiaus „Katekizme,“ pirmojoje lietuviškoje evangelikų reformatų knygoje, išleistoje 1598 m. Didžiojoje Lietuvoje, buvo specialus skyrius, skirtas namų pamaldoms.

Per Kalėdas, Velykas, Sekmines ir kitas šventes, jeigu šeima negalėdavo išvykti į bažnyčią, arba tiesiog paprastomis dienomis Šernų namuose tėvas visai šeimynai atlaikydavo pamaldas su atitinkamomis giesmėmis ir maldomis, su šioms šventėms skirtais Evangelijų skaitiniais.

Elžbietos ir Martyno Šernų namuose buvo lietuviškų knygų. Šeima artimai bendravo su knygnešiu Jurgiu Bielinu, kurio sodyba buvo netoli nuo Jasiškių esančiame Purviškių kaime.

Šernų namuose turėjo būti Biblija, kaip Dievo Žodžio pirminis šaltinis, Katekizmas – glaustas tikėjimo pagrindų, jo tiesų išdėstymas vaikams prieinama klausimų ir atsakymų forma, Postilė – pamokslų rinkinys, suprantamai aiškinantis ir komentuojantis Biblijos siužetus ar ištraukas. Turėjo būti ir Giesmynas – religinių giesmių rinkinys. Tikėtina, kad buvo ir grožinės literatūros, bent jau kraštiečio Stanislovo Dagilio „Lietuviškas šiupinys iš svetimų skanskonių ant naudos broliams lietuviams pataisytas,“ kurio pirmoji dalis išėjo 1884 m. Tilžėje, o antroji – 1891 m. Ragainėje. Tai klasikų A. Mickevičiaus, L. Kondratavičiaus, M. Lermontovo. A. Puškino, F. Šilerio poetinių tekstų vertimai bei paties S. Dagilio originalioji kūryba.

Šernų šeimoje vaikai buvo auklėjami pagarbos raštui, knygai dvasia. Pagarbą visai kūrinijai ugdė poetiškos evangelikų reformatų giesmės, nuolat girdimos ir pačių giedamos namuose ar bažnyčioje.

Jokūbas, kaip ir kiti vaikai, lietuviškai skaityti išmoko namuose – iš giesmyno raides pažinti ir giesmių tekstus skaityti išmokė mama. Tėvas nupirko rusų kalbos elementorių ir išmokė skaityti ir rašyti rusiškai. Vėliau jis išmoko ir lenkų kalbą. Tokia buvo mokslų pradžia spaudos draudimo metais. Pradinę mokyklą Jokūbas lankė netoli nuo namų. Tai buvo už trijų kilometrų esanti Sinodo išlaikoma Nemunėlio Radviliškio papartinė mokykla.

XIX a. pabaigoje evangelikų reformatų Sinodas (aukščiausias evangelikų reformatų bažnyčios savivaldos organas, paritetiniais pagrindais renkamas iš dvasininkų bei pasauliečių ir į savo sesijas susirenkantis kiekvienais metais) išlaikė 8 papazines mokyklas: Vilniuje, Biržuose, Papilyje, Kelmėje, Naujamiestyje, Švobiškyje, Izabelinoje ir Nemunėlio Radviliškyje.

Baigęs Nemunėlio Radviliškio parapiinę mokyklą ir pasimokęs privačiai, 1903 m. įstojo į Slucko (dab. Baltarusija) gimnaziją, kurioje mokslas evangelikų reformatų vaikams buvo nemokamas. Ši gimnazija buvo įkurta Kristupo Radvilos apie 1626 m. ir teikė išsilavinimą būsimiems evangelikų reformatų kunigams. Ji garsėjo teikiamu aukštu išsilavinimo lygiu. Nuo XVIII a. mokiniams buvo dėstomos lotynų, hebrajų, graikų, vokiečių, lietuvių, lenkų kalbos, matematika, istorija, teisė, retorika, etika.

Gimnazija turėjo labai turtingą biblioteką. Joje buvo leidiniai lotynų, hebrajų, graikų kalbomis bei turtinga knygų kolekcija beveik visomis Europos tautų kalbomis. Gimnazijos biblioteka buvo kaupiama donacijomis - knygas bibliotekai pirko kunigaikštis Boguslavas Radvila, jas dovanojo evangelikai reformatai bajorai ir didikai.

Valdant Radviloms Sluckas nuo XVII a. buvo tapęs vienu žymiausių Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės reformacijos (kalvinizmo) ir kultūrinio gyvenimo centru. Tuo metu Lietuvoje jau siautėjo katalikų bažnyčios inspiruota, jėzuitų vykdoma ir šalies valdovų palaikoma kontrreformacija, nukreipta prieš protestantizmą (evangelikus liuteronus, evangelikus reformatus) bei kitas konfesijas. Ypač buvo persekiojama protestantų veikla. XVII a. jau buvo įvykęs ne vienas pogromas - du kartus sugriauta evangelikų reformatų bažnyčia Vilniuje, suniokota jų biblioteka, Sinodo archyvai, buvo ir smurto prieš evangelikų reformatų dvasininkus atvejų.

Po trečiojo Žečpospolitos padalinimo Lietuvą inkorporavus į Rusijos imperiją, evangelikai reformatai Slucko gimnaziją sugebėjo išlaikyti savo rankose iki 1881 m. Po to ji perėjo rusų žinion ir buvo pavadinta vyrų gimnazija, bet neparado savo reformacijos dvasios. Ji veikė iki 1917 m.

Įstojęs į Slucko gimnaziją, penkiolikmetis Jokūbas Šernas iš tylios, ramios provincijos patenka į didmiestį - tuo metu Slucke buvo apie 15 tūkstančių gyventojų. Nors alumnato mokiniai gyveno pakankamai uždarą, mokymusi užimtą gyvenimą, bet žinios apie svarbiausius politinius įvykius pasiekdavo ir juos.

1904 m. lietuviškos spaudos draudimo panaikinimas, reiškęs kultūrinio ir tautinio gyvenimo pakilimą, buvo sutiktas su džiaugsmu. 1905 m. sausio 9 d. įvykęs taikios darbininkų demonstracijos sušaudymas Sankt Peterburge ir į istoriją įėjęs kaip Kruvinasis sekmadienis bei po jo visoje Rusijoje sekę masiniai streikai, valstiečių sukilimai, peraugę į revoliuciją, veikė ir akademinio jaunimo nuotaikas. 1905 m. gruodžio 4-5 d. Vilniuje įvykęs Didysis Vilniaus Seimas, kuriame dalyvavo 2000

atstovų (iš jų didelė dalis buvo valstiečiai) paskelbė autonomijos Lietuvai bei kitų laisvių ir teisių reikalavimus. Tai buvo viltingas ženklas, kad artėja politiniai pokyčiai ir Lietuvos laukia naujas gyvenimas.

Gyvas, revoliucingas charakteris neleido J. Šernui likti nuošalyje. Jis įsitraukė į revoliucinę ir tautinę veiklą, už kurią 1906 m., nebaigęs paskutinės, šeštosios klasės, iš gimnazijos buvo pašalintas.

Kadangi vyresnysis Jokūbo brolis Adomas tuo metu (1905 – 1913 m.) gyveno Dorpate (Tartu) ir mokėsi Dorpato universiteto Teologijos – filosofijos fakultete, į šį miestą persikėlė ir Jokūbas. Jis mokėsi privačioje gimnazijoje, ją baigė 1910 m. ir tais pačiais metais įstojo į Dorpato universitetą studijuoti teisės. Tačiau po metų perėjo mokytis į Sankt Peterburgo imperatoriškąjį universitetą ir Teisės fakultete tęsė studijas. Lietuvos evangelikų reformatų Sinodas Jokūbui Šernui studijoms skyrė stipendiją.

Sankt Peterburge XIX – XX a. sandūroje mokėsi daug lietuvių, vėliau tapusių iškiliais Lietuvos mokslo, kultūros žmonėmis, svarbiais valstybės veikėjais. Tuo metu Sankt Peterburge veikė keletas lietuvių organizacijų: Lietuvių ir žemaičių labdarinčioji draugija, Peterburgo lietuvių savitarpinės pašalpos draugija, Peterburgo lietuvių studentų mokslo draugija ir kt. J. Šernas šalia studijų daug laiko skyrė lietuvių studentų kultūrinei veiklai. Vienerius metus jis vadovavo studentų būreliui, kuris tyrinėjo lietuvių kultūrą.

1914 m. baigęs teisės studijas J. Šernas grįžta į Lietuvą ir apsigyvena Vilniuje. Tai buvo nauja, nepažįstama aplinka, bet energingas, komunikabilus, veiklus jaunas žmogus išsyk atkreipė į save dėmesį. Jis natūraliai įsiliejo į žinomų Lietuvos visuomenės ir politinių veikėjų ratą, kuriame buvo aptariami Lietuvos ateities scenarijai, politinės perspektyvos. Tai buvo įvairioms politinėms pažiūroms atstovaujanti grupė, kuri greitai išaugo į keliolikos žmonių būrį, kūrusį teorinius ir teisinius būsimos Lietuvos valstybės pamatus. Jauno teisininko J. Šerno balsas buvo girdimas diskusijose, kuriose dalyvavo Antanas Smetona, Steponas Kairys, Jonas Vileišis, Aleksandras Stulginskis, Petras Klimas ir kiti būsimi Lietuvos Tarybos nariai.

J. Šernas imasi žurnalistinio darbo. 1914 m. sausio – liepos mėn. redaguoja J. Vileišio įsteigtas „Lietuvos žinias,“ rašo straipsnius aktualiais visuomenei klausimais, jo tekstai publikuojami beveik kiekviename numeryje. Prasidėjus Pirmajam pasauliniam karui jis įsitraukia į humanitarinę veiklą, tampa

Lietuvių draugijos nukentėjusiems dėl karo šelpti reikalų vedėju, vėliau – draugijos Centro komiteto nariu.

Kartu su kitais draugijos nariais rūpinasi karo sumaištyje pasimetusiais žmonėmis, ypač karo metu beglobiais tapusiais vaikais. 1915 – 1918 m. J. Šernas buvo Vilniuje, Šnipiškėse, veikusios vienos iš vaikų prieglaudų globėju, ieškojo patalpų kitoms prieglaudoms, nes karo pabėgėlių (jų tarpe ir vaikų) srautas buvo didelis.

Okupacinei vokiečių valdžiai leidus Lietuvoje steigti lietuviškas mokyklas, Lietuvos draugijos nukentėjusiems dėl karo šelpti Centro komitetas ėmėsi lietuvių švietimo sistemos kūrimo darbų. Pradėta nuo pedagoginių kursų mokytojams ir lietuviškos gimnazijos Vilniuje steigimo.

1915 m. rugsėjo 21 d. minėtos draugijos Centro komiteto ir Lietuvių švietimo draugijos „Rytas“ bendrame posėdyje nutarta steigti parengiamuosius kursus mokytojams. Pedagoginių kursų dėstytojais buvo paskirti J. Šernas, Povilas Gaidelionis, Mykolas Biržiška, Bronislava Biržiškienė, Augustinas Janulaitis, kun. Juozas Bakšys, kun. Mečislovas Reinys, Antanas Žmuidzinavičius, Juozas Naujalis. Kursų vedėju paskirtas Aleksandras Stulginskis. Kursus finansiškai remti įsipareigojo Lietuvių draugija nukentėjusiems dėl karo šelpti.

Po kelių dienų, rugsėjo 27 d. vykusiame Lietuvių draugijos nukentėjusiems dėl karo šelpti Centro komiteto posėdyje pradėtas svarstyti lietuviškos gimnazijos steigimo klausimas, o rugsėjo 28 d. posėdyje gimnazijos steigimo reikalais rūpintis įpareigoti Jonas Basanavičius, Mykolas Biržiška ir Povilas Gaidelionis. Direktoriumi išrinktas Mykolas Biržiška, patalpas gimnazijai surasti sutiko Augustinas Janulaitis ir Peliksas Bugailiškis. Gimnazijos mokytojais paskirti Jokūbas Šernas, Kleopa Brijūnaitė (būsimoji J. Šerno žmona), Matas Bagdonas, Pijus Grajauskas, Antanas Gylis, Kazys Kepalas, Pranas Jucaitis, Antanas Smetona, Aleksandras Stulginskis, Povilas Gaidelionis, kun. M. Reinys, Juozas Naujalis, Antanas Žmuidzinavičius ir Agnetė Šlagentvaitė. J. Šernas paskirtas dėstyti visuotinę istoriją.

Lietuvių draugijos nukentėjusiems dėl karo šelpti Centro komiteto nariai nesirinkdami ėmėsi ant savo pečių visą Lietuvos atgimimui reikalingų veiklų našta. Dėl savo darbų Tėvynės labui jie tapo matomi viešojoje erdvėje ir neatsitiktinai net aštuoni draugijos Centro komiteto nariai po trejų metų buvo išrinkti į Lietuvos Tarybą: J. Basanavičius, A. Smetona, J. Šernas, A. Stulginskis, P. Dovydaitis, D. Malinauskas, St. Kairys ir M. Biržiška.

1915 m. lapkričio 8 d. Jokūbas Šernas vedė savo kolegę mokytoją katalikų tikėjimo Kleopą Florentiną Brijūnaitę, kilusią iš Joniškio raj. Drąseikių kaimo. Santuoka įregistruota Vilniaus evangelikų reformatų bažnyčioje. Jaunuosius sutuokė garsus dvasininkas - antrasis bažnyčios pamokslininkas, filosofijos daktaras Konstantinas Kurnatauskas. Liudininkais buvo Petras Klimas ir evangelikų reformatų bažnyčios kisteris Henrikas Hofšteteris. Vestuvių svečiai – tuometinis Lietuvos elitas: Jonas Basanavičius, Mykolas Biržiška, Bronislava Biržiškienė, Antanas Smetona, Sofija Smetonienė, Petras Klimas, Aleksandras Stulginskis, Augustinas Janulaitis, Elena Janulaitienė, Justina Janulaitytė, Pelikšas Bugailiškis, Povilas Gaidelionis, kun. Povilas Dogelis, kun. Pranas Bieliauskas, kun. Juozas Bakšys, kun. Juozas Kukta, kun. Vladas Jazukevičius.

Jokūbas ir Kleopa Šernai toliau mokytojavo gimnazijoje. J. Šernas dirbo nepilnu krūviu, nes visuomeninė politinė veikla, darbas Lietuvių draugijos nukentėjusiems dėl karo šelpti Centro komitete, pasirengimas svarbiam politiniam žingsniui - Lietuvių konferencijai – atimdavo beveik visą laiką. Pagrindinė K. Šernienės darbovietė ir toliau liko gimnazija.

J. Šernas entuziastingai ėmėsi organizuoti 1917 m. rugsėjo 18 – 22 d. Lietuvių konferenciją, aktyviai dalyvavo ją rengiant. Kadangi vokiečių okupacinė valdžia neleido daryti rinkimų į konferenciją, tai atstovai buvo siūdomi iš visos Lietuvos. Kartu konferencijos organizaciniam komitetui ėjo nusiskundimai dėl vokiečių okupacijos padarytos žalos, buvo siunčiami raštiški pasiūlymai būsimoms konferencijos rezoliucijoms.

Į konferenciją iš 33 apskričių buvo pasiūlyti 264 atstovai, dalyvavusiųjų sąrašė užregistruoti 222. Konferencijoje dalyvavo abu broliai Šernai. J. Šernas kaip Vilniaus atstovas, o A. Šernas, Papilio evangelikų reformatų bažnyčios kunigas, kaip atstovas iš Biržų krašto.

Konferencijos metu diskutuojant dėl svarstomų dokumentų A. Šernas vietoje tuo metu vartotų žodžių „liuosybė“, „neprigulmybė“ pasiūlė „nepriklausomybę.“ Šis žodis įrašomas į konferencijos rezoliucijas ir įsitvirtina lietuvių kalboje.

Teikiant kandidatus į būsimą Lietuvos Tarybą šalia kitų pasiūdomi ir abu broliai – Jokūbas ir Adomas Šernai. Iš viso buvo pasiūlyti trisdešimt aštuoni kandidatai. Išrinkta dvidešimt. Balsavimo rezultatai lėmė, kad į Lietuvos Tarybą išrinktas buvo J. Šernas.

Beje, konferencijos baigiamajame posėdyje buvo perskaityti Šiaulių apylinkės ir Vilniaus moterų atsiliepimai „dėlei moterų aplenkimo kviečiant konferenciją,“ nes joje iš tikrųjų nedalyvavo nė viena moteris. „Vienoje svarbiųjų tautos gyvenimo valandų žymi visuomenės dalis negavo teisės lygiai priklausomą pilietišką pareigą atlikti,“ – sakoma Šiaulių moterų atsiliepime. Abu raštus pasirašė 34 moterys. Tarp jų – Emilija Vileišienė, Bronislava Biržiškienė, Marija Žmuidzinavičienė, Marija Šlapelienė, Kleopa Florentina Šernienė (J. Šerno žmona), Emilija Putvinskienė.

Komentuodamas situaciją Jurgis Šaulys bandė aiškinti, kad rengiant konferenciją buvo daug techninių ir administracinių kliūčių, kad iš vienu apskričių buvo pateiktas per didelis atstovų skaičius, kitos apskritys vėlavo pristatyti sąrašus, kad lenkų dvarininkai nebuvo pakviesti, nes konferencija lietuvių, kad „dėlei moterų nepakvietimo nutarimas buvo ne principialinis, tik priepuolamas,“ bet tikroji priežastis taip ir nebuvo įvardinta.

1917 m. pabaigoje J. ir K. Šernų šeimoje buvo laukiama pagausėjimo. Rugsėjo mėn. K. Šernienė išsina atostogų. Rugsėjo 26 d. gimnazijos Pedagogų tarybos posėdžio protokole pažymėta, kad „K. Šernienei pasitraukus iš jų (mokytojų – aut. past.) 3 mėnesiams (ligi Naujųjų Metų) ir visai atsisakius lietuvių kalbos, nutarta: mokytojų padėjėjas Jurgis Talmantas pavaduos p. Šernienę parengiamojame klasėje iš lietuvių kalbos, matematikos ir klasės vedimo.“

1917 m. spalio 26 d. J. ir K. Šernams gimė dukra Danutė Irena. Motinystės atostogose K. Šernienė buvo iki gruodžio vidurio. Gimnazijos Pedagogų tarybos gruodžio 20 d. posėdyje fiksuota, kad ji grįžo į darbą ir pažymėta, kad dėstys matematiką I ir II gimnazijos klasėje.

K. Šernienė gimnazijoje dirbo iki 1918/1919 m. m. pabaigos. 1919 m. rugpjūčio mėn. 14 d. Pedagogų tarybos posėdyje ji nebedalyvauja, protokole užfiksuota: „atsisakė toliau mokytojave A. Janulaitis, K. Šernienė, B. Masiulis, I. Čiurlys, A. Atlasevičiūtė.“ Neaišku, dėl kokios priežasties K. Šernienė išėjo iš gimnazijos, ir nežinoma, kuo ji užsiėmė toliau.

J. Šernui prasideda intensyvus ir įtemptas laikotarpis. Vyksta pasirengimas artėjančiam istoriniam įvykiui. Lietuvos Taryboje nesibaigia karšti debatai dėl būsimos valstybės kelio pasirinkimo. Tarybos narių nesutarimus kelia Vokietijos reikalavimas Lietuvos valstybės ateitį tarpiais ryšiais (per karinę, muitų, susisiekimo ir pinigų sistemą) susieti su Vokietijos imperija. Visgi 1917 m. gruodžio 11 d. Lietuvos Tarybos pareiškimą „Dėl Lietuvos valstybingumo“ su daug diskusijų

sukėlusia antrąja dalimi, kurioje išdėstoma nuostata apie ryšį su Vokietija, pasirašo penkiolika Tarybos narių. Trys susilaiko, vienas balsuoja „prieš.“ J. Šernas šį Pareiškimą pasirašė.

Protestuodami prieš būsimus Lietuvos įsipareigojimus Vokietijai, iš Lietuvos tarybos pasitraukia S. Kairys, S. Narutavičius, J. Vileišis ir M. Biržiška.

Prie gruodžio 11 d. Pareiškimo grįžtama 1918 m. sausio 26 d. Lietuvos Tarybos posėdyje. Neišsprendus principinio nesutarimo dėl nepriklausomybės varianto – ar bus renkama nuolaidų kelias, išdėstytas minėtame Pareiškime, ar bus skelbiama visiška nepriklausomybė – Tarybos Prezidiumas atsistatydina.

Su išstojusiais iš Lietuvos Tarybos nariais vyksta diskusijos, konsultacijos, derybos. Suradus bendrą sutarimą dėl Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo dokumento teksto (be įsipareigojimų Vokietijai), nusprendžiama išstojusiuosius pakviesti į Tarybą sugrįžti. A. Smetona su tuo nesutinka ir atsistatydina iš Tarybos pirmininko pareigų. Pirmininkauti Tarybai išrenkamas vyriausias amžiumi Tarybos narys J. Basanavičius.

1918 m. vasario 16 d. rytiniame Lietuvos Tarybos posėdyje, balsuojama dėl naujo Tarybos Prezidiumo. J. Šernas išrenkamas Prezidiumo sekretoriumi.

Posėdyje visiems Tarybos nariams stovint iškilmingai perskaitomas Lietuvos Tarybos nutarimas, kuris nuo tada vadinamas Lietuvos Nepriklausomybės Aktu. Už jį balsuoja visi dvidešimt Lietuvos Tarybos narių ir abėcėlės tvarka jį pasirašo.

Prasideda valstybės kūrimo darbas, į kurį įsitraukia visi signatarai. J. Šernas nepailsdamas dirba įvairiose Lietuvos Tarybos nuolatinėse ir laikinosiose komisijose. Kaip teisininkas jis dalyvauja teismų sistemos kūrime, dirba Milicijos komisijoje, Kultūros paminklų saugojimo komisijoje, yra Archyvų komisijos narys, svarsto biudžeto, valstybės finansų ir ūkio klausimus, įsitraukia į organizacinį darbą. Antrajai valstybės konferencijai sušaukti.

1918 m. kovo pradžioje dėl intensyvaus darbo Lietuvos Taryboje J. Šernas atsisako mokytojo pareigų gimnazijoje. Pedagogų tarybos kovo 16 d. posėdyje užfiksuota, kad, „atsisakius J. Šernui istorijos priedermių,“ į jo vietą pakviestas buvęs Pedagoginių kursų mokytojas Augustinas Janulaitis.

J. Šernas aktyviai dalyvavo evangelikų reformatų bažnyčios veikloje. 1918 m. jis išrenkamas bažnyčios kuratoriumi. Sinodo kuratoriai (dvasininkai ir

pasauliečiai) yra Lietuvos evangelikų reformatų aukščiausiosios vadovybės – Lietuvos evangelikų reformatų Sinodo nariai, turintys sprendžiamojo balso teisę Sinode.

Kuratoriaus pareigos nėra lengvos. Jis turi aktyviai dalyvauti bažnytiniame gyvenime, vykdyti trumpalaikes ir ilgalaikes bažnytinės tarnystės pareigas parapijos ar Sinodo lygmenyje, remti bažnyčią aukomis. Jis turi būti pasiruošęs šiai tarnystei - gerai išmanyti bažnytinę teisę, būti išstudijavęs Bibliją, Katekizmo tiesas.

1918 m. lapkričio 15 d. Sinodo sesijoje Lietuvos Valstybės Tarybos generalinis sekretorius J. Šernas, kaip įvardinta lenkų kalba rašytame protokole, *sekretarz. jeneralny Taryby*, išrenkamas į kontrolės komitetą. Vėliau J. Šernas išrenkamas į bažnytinių rinkliavų reorganizacijos komisiją. 1920 m. Kolegijos sprendimu J. Šernui įpareigojamas užsiimti Naujamiesčio ir Deltuvos evangelikų reformatų bažnytinių žemių nuomos išieškojimu, išduodant jam atitinkamą įgaliojimą. Jis pats, kaip ir priklauso kuratoriui, 1923 m. paaukojo 1000 Lt Nemunėlio Radviliškio bažnyčios, sugriautos Pirmojo pasaulinio karo metu, atstatymui. J. Šernas visą laiką skatino parapijiečius kultūrinei veiklai ir ją rėmė.

Lietuvos Valstybės Taryba J. Šernui paveda atlikti ir diplomatinį darbą. 1918 m. spalio 20 d. kartu su kitais aštuoniais Lietuvos Tarybos delegacijos nariais vyko į Berlyną susitikti su Vokietijos kancleriu Maksimiljanu von Badenu. Šios diplomatinės misijos rezultatas – gautas Vokietijos pritarimas, kad lietuviai gali patys sudaryti vyriausybę, spręsti, kokią politinę santvarką rinktis ir nustatyti santykius su kaimyninėmis šalimis.

1919 m. J. Šernas buvo išrinktas į Lietuvos prekybos ir pramonės banko tarybą, po trejų metų tapo ir banko Valdybos nariu bei vienu iš banko direktorių. Jis buvo vienas iš valstybės vidaus paskolos projekto autorių, raginęs piliečius pirkti to meto valstybės obligacijas tam, kad būtų paremta nelengvai institucijas kurianti ir biudžetą renkanti valdžia.

Mykolo Sleževičiaus IV Vyriausybėje (1919 m. balandžio 12 d. – 1919 m. spalio 10 d.) J. Šernas ėjo ministro be portfelio pareigas. Ministras be portfelio – vyriausybės narys, kuris nevadovauja jokiai ministerijai, bet yra atsakingas už koki nors valstybės politikai svarbų reikalą.

J. Šernui pavedama ypatinga, strategiškai svarbi misija – prisidėti prie Mažosios Lietuvos prisijungimo prie Didžiosios Lietuvos. Tuo tikslu Lietuvos

Valstybės Taryba J. Šerną, kaip vienintelį protestantų tikėjimo atstovą Lietuvos Taryboje, delegavo į Mažosios Lietuvos lietuvių politinę organizaciją – Prūsų Lietuvos Tautinę Tarybą, kuri veikė 1918 – 1924 m.

Ši Taryba 1919 m. balandžio mėn. įteikė Taikos konferencijai Paryžiuje deklaraciją, kurioje prašoma, kad „Mažoji Lietuva būtų priglauta prie Didžiosios Lietuvos.“

J. Šernas nuolat ragino politinėmis priemonėmis siekti šio istoriškai giminiško krašto prijungimo prie Lietuvos. 1920 m. vasario 10 d. Lietuvos Valstybės Taryba deleguoja Lietuvos Vyriausybės ministrą be portfelio J. Šerną į Klaipėdą pavesdama su Prūsų Lietuvos Tautine Taryba aptarti jungimosi aplinkybes ir sąlygas. Viskas buvo suderinta ir atrodė, kad ginčytinų pozicijų jungimosi klausimu nebeliko.

1920 m. vasario 16 d. J. Šernas su Prūsų Lietuvos Tautinės Tarybos nariais Martynu Jankumi, Jurgiu Strekiu ir Kristupu Lekšu atvyko į Kauną. Buvo planuota iškilmingo posėdžio metu juos kooptuoti į Lietuvos Valstybės Tarybą, tačiau ši ceremonija neįvyko, nes Mažosios Lietuvos atstovai dar susilaikė nuo stojimo ir nusprendė grįžę pasitarti. Jie nuogaštavo, ar katalikiškoji Lietuva nebandys varžyti protestantizmo, kuris buvo dominuojanti religija Klaipėdos krašte, ar nesieks primesti savo tikybos. Kitas klausimas, kėlęs nerimą Mažosios Lietuvos atstovams, buvo Klaipėdos krašto administracinio pertvarkymo eiga bendroje Lietuvos valdymo sistemoje.

Vasario 19 d. jie grįžo į Klaipėdą. Kartu važiavo J. Šernas ir Lietuvos užsienio reikalų viceministras Petras Klimas. Prūsų Lietuvos Tautinės Tarybos posėdyje dar kartą buvo svarstomos rezoliucijos prisijungimo klausimu. Buvo sutarta, kad Mažosios Lietuvos administracijos pertvarkymą spręs Steigiamasis Seimas. Jame bus ir Mažosios Lietuvos atstovai. J. Šernas, kalbėdamas Tarybos posėdyje, patikino, kad „Didžioji Lietuva niekuomet neskriaus savo Mažesniosios Sesers ir žiūrės visų jos reikalų patenkinimo lygiai taip, kaip savo.“ Taryba vienbalsiai priėmė svarstytus dokumentus.

J. Šerno pastangų ir jo diplomatinių gebėjimų dėka keturi Prūsų Lietuvos Tautinės tarybos nariai V. Gaigalaitis, M. Jankus, K. Lekšas ir J. Streckys 1920 m. kovo 20 d. buvo kooptuoti į Lietuvos Valstybės Tarybą.

Ta proga įvyko speciali Lietuvos Valstybės Tarybos XV sesija, skirta Mažajai Lietuvai. Iškilmingame posėdyje dalyvavo Anglijos, Prancūzijos, Jungtinių

Amerikos Valstijų, Olandijos, Latvijos valstybių atstovai bei Mažosios Lietuvos atstovai K. Lekšas, M. Jankus ir J. Streckys. V. Gaigalaitis posėdyje nedalyvavo.

Posėdžio pradžioje Lietuvos Valstybės Tarybos generalinis sekretorius J. Šernas perskaitė 1920 m. vasario 21 d. Mažosios Lietuvos Tautinės tarybos Aktą – Prisiglaudimo deklaraciją.

Šventiniame posėdyje iškilmingas ir jautrias kalbas sakė Lietuvos Respublikos Prezidentas A. Smetona, Valstybės Tarybos Pirmininkas S. Šilingas, Ministras Pirmininkas E. Galvanauskas bei naujieji Lietuvos Valstybės Tarybos nariai K. Lekšas, M. Jankus ir J. Streckys.

Šiam įvykiui pažymėti J. Šernas parengė leidinį „Kovo 20 diena.“ Paantraštinėje nurodyta, kad knyga yra skirta „Mažosios Lietuvos prisiglaudimui paminėti.“ Knyga turėjo būti išleista 1920 m. pavasarį iškart po šio istorinio įvykio. Dėl tam tikrų priežasčių vėluodama ji pasirodė 1921 m. Išleisti, kad ir vėluojant, buvo svarbu, nes, pasak J. Šerno įžanginio žodžio, „liečiamas šioj knygoj klausimas pasilieka aktualus, tai manome, kad šis leidinys ir dabar nenustoja savo reikšmės ir pasitarnaus Sujungtos Lietuvos idėjai.“

Leidinyje publikuoti Petro Klimo ir dr. Jono Yčo parengti straipsniai apie Prūsų tautos istoriją ir šventinėje sesijoje bei iškilmingoje vakarieneje pasakytos kalbos. Visų kalbų emocišgos, paveikios, pagrindinis jų leitmotyvas – džiaugsmas, kad po 500 metų priverstinės atskirties abi Lietuvos vėl kartu.

Ši knyga jau tapo bibliografinė retenybe. Lietuvos Nacionalinėje Martyno Mažvydo bibliotekoje saugomas E. Galvanausko ir K. Griniaus vyriausybėse dirbusiam Gudų reikalų ministrui be portfelio D. Semaškai J. Šerno dovanotas egzempliorius su autografu tituliname lape.

Iš istorijos žinome, kad Klaipėdos kraštas tik 1923 m. sausio 15 d., po sėkmingos sukilimo baigties, įsijungė į Lietuvos sudėtį. Bet tai nė kiek nesumenkina 1920 m. kovo 20 d. istorinės svarbos ir nesumažina signataro, Lietuvos Valstybės Tarybos nario J. Šerno indėlio įgyvendinant Klaipėdos krašto susigrąžinimą, kuris pagrįstai laikomas vienu iš svarbiausių tuometinės Lietuvos valstybės pasiekimų. J. Šernas tuo labai džiaugėsi.

Tačiau asmeninį gyvenimą temdė nesusiklostę šeimyniniai santykiai. 1922 m. rugsėjo 19 d. evangelikų reformatų bažnyčios Sinodo kolegija svarsto J. Šerno prašymą išskirti jį su žmona. Visa medžiaga nagrinėjimui perduodama Sinodo

komisijai, kuri turi priimti sprendimus dėl skyrybų. Išsiaiškinti bylos aplinkybes kolegija pavedama kuratoriui Martynui Yčui.

Šis laikotarpis J. Šernui buvo sunkus. Po skyrybų dabar jau buvusi žmona K. Brijūnaitė – Šernienė išvyksta į Jungtines Amerikos Valstijas pas savo motiną ir lieka ten visam laikui. Šešerių metų dukrą Danutę Ireną ji palieka vyrui. Mergaitę globoti pasiima J. Šerno brolis evangelikų reformatų kunigas Adomas Šernas ir jo žmona Zuzana Šernienė.

1922 m. lapkričio 4 d., J. Šernas veda aktorę Verą Feinbergaitę – Skorbnaja, Sankt Peterburgo kailių pirklių gildijos narių Boriso ir Esteros Feinbergų dukrą. Juos sutuokia Jokūbo brolis kunigas Adomas Šernas. Santuoka registruojama Kaune. Kaune jaunoji pora ir gyvena.

J. Šernas ir toliau atkakliai darbuojasi valstybės kūrimo baruose. 1923 m. įsteigė žurnalą „Savivaldybė“ ir buvo jo redaktorius, dirbo Vidaus reikalų ministerijos referentu, inicijavo Savivaldybių departamento steigimą ir buvo pirmuoju jo direktoriumi.

Šalia tiesioginių darbų J. Šernas dalyvavo ir politiniame gyvenime. Jis priklausė Tautos pažangos partijai, dalyvavo rinkimuose į Steigiamąjį Seimą, bet prezidentinė partija juose patyrė visišką pralaimėjimą. Vėliau jis prisidėjo prie Lietuvos ūkininkų sąjungos.

1925 m. liepos 30 d. Kaune Jokūbo ir Veros Šernų šeimoje gimė sūnus Jokūbas Bernardas. Šeimos laimė truko neilgai. J. Šerną užklupo nepagydoma liga. Jis išvažiavo į Karaliaučių tikėdamasis, kad ligą pavyks įveikti. Ten buvo operuotas, bet, deja, operacija nebepadėjo.

Grįžusį iš Karaliaučiaus Vera jį labai rūpestingai slaugė, bet likimas jau buvo negailestingai nulėmęs išsiskyrimą. Kai J. Šernas 1926 m. liepos 31 d. mirė, sūneliui Jokūbui Bernardui buvo vieneri metukai. Dukrai Danutei Irenai nebuvo nė devynerių. Verai Šernienei – dvidešimt ketveri.

1926 m. rugpjūčio 15 d. „Biržų žinios“ rašė: „Mirė Jokūbas Šernas, paskutinių laikų Savivaldybių Departamento Direktorius, žinomas biržėnams visuomenės veikėjas. <> Tai jaunas, vos 38 m. žmogus, didelės energijos, gerai pažįstamas visame Lietuvos krašte.“ Iš viso signatarų būrio J. Šernas išėjo pirmas. Likimas taip lėmė, kad atkurtos Lietuvos labui jis tegalėjo darbuotis tik nepilnus aštuonerius metus.

Jokūbo Šerno palaikai traukiniu buvo atvežti iš Šiaulių į Biržus, iš kur vežimu keliavo į Nemunėlio Radviliškio kapines. J. Šerno giminės tęsėja Danutė Plepytė – Kubilienė (Jokūbui Šernui mirus jai buvo vieneri) kalbėdama apie tuos laikus, pasakoja, kad ne kartą girdėjo namuose vyresnius kalbant apie J. Šerno laidotuves, vis prisimenant, kaip jų namuose buvo ruošiamas vežimas paskutinei J. Šerno kelionei. Jos tėtis Jokūbas Plepys sutvarkė ratus, moterys nuo pat ryto pynė vainikus, paskui visi jais aptaisė vežimą, dar priskynė darželio gėlių – buvo rugpjūčio pirmos dienos, pats rudens gėlių žydėjimas. Taip susiruošęs išvažiavo į Biržus.

D. Kubilienės šeimoje ir dabar tebėra gyvas pasakojimas, kaip Vera Šernienė iš Biržų pėsčiomis atlydėjo J. Šerno karstą beveik trisdešimt kilometrų iki Nemunėlio Radviliškio evangelikų reformatų kapinių. Gedulingą procesiją lydinčiųjų raginama nesėdo nė į vieną vežimą. Ėjo iki kraujo nutrintomis kojomis. Su sūneliu ant rankų. Sielvarto palaužta.

D. Kubilienė prisimena, kad giminėje visi labai gailėjo Jokūbo. Net ir metams bėgant, kai tik kalba pasisukdavo apie jį, visi jautriai prisimindavo. Kaip D. Kubilienė pasakoja, susigraudindavo vyrai, moterys pradėdavo verkti – ir Danutės bobutė, Jokūbo Šerno sesuo Elžbieta Šernaitė - Jašinskienė, ir Danutės mama - Jašinskienės dukra, Emilija Jašinskaitė – Plepienė, ir teta Zuzana Šernienė, Elžbietos Jašinskienės duktė, kunigo Adomo Šerno žmona. Verkdavo, apgailėdavo, kad be laiko numirė, kad laimės neturėjo...

Labai nelaiku nutrūko Vasario 16 – osios Akto signataro, gabaus, patyrusio politiko Jokūbo Šerno gyvenimas. Be atokvėpio dirbęs vardan tos vienintelės Lietuvos, nesirinkęs lengvų darbų, ėjo ten, kur buvo reikalingas jo protas ir išsilavinimas, kur reikėjo jo išminties ir įžvalgumo, patirties ir atkaklumo, energijos ir pasiryžimo. Išauklėtas evangelikų reformatų tikėjimo dvasia, jis negalvojo apie save, svarbiausia jam buvo pareiga Tėvynei - viską atidavė dėl gimtojo krašto gerovės, visas savo jėgas paaukojo dėl jo suklestėjimo.

Jokūbo Šerno atminimo įprasminimas, jo darbų įvertinimas net ir dabar, minint šimtąsias atkurtos Lietuvos metines, tebėra nepakankamas, kol kas nepatraukęs tyrėjų, istorikų dėmesio. Atėjo laikas tinkamai įvertinti šios neeilinės asmenybės indėlį į Lietuvos valstybės kūrimą.